

BIDEN, 1915 VE MUHALEFET

MUHALEFET JOE BIDEN'A SÖYLEDİKLERİNİN BEŞ KATINI BÜYÜK BİR İŞTAHLA İKTİDARA YÖNELTİ. ASIL SORUMLUYU YİNE TÜRKİYE'NİN SON DÖNEMDEKİ DIŞ POLİTİKASI OLARAK İLAN ETTİLER. KENDİ ÜLKESİNİ SERT ŞEKİLDE SUÇLAMAK MUHALEFETTE BİR HAŞTALIK HALİNE DÖNÜŞMÜŞ DURUMDA. HER SORUNU CUMHURBAŞKANI ERDOĞAN'I SUÇLAMAK İÇİN KULLANMAYI, MUHALEFET LİDERLERİ ÖYLESİNE İÇSELLEŞTİRDİ Kİ, ARTIK SÖYLEDİKLERİNİN ORTAK MENFAATLERİMİZE VERDİKLERİ ZARARI ÖNEMSEMİYORLAR BİLE.

ABD Başkanı Joe Biden, 24 Nisan'da 1915 olaylarını "soykırım" olarak niteliklemeyle Türk-Amerikan ilişkilerinde sürekli kanayacak yeni bir yara oluşturdu. Malum, son yıllarda Ankara-Washington hattında gerilim hiç eksik olmuyor. Önceki başkanlar Obama ve Trump döneminde yaşanan gerilimlerden arda kalan bir dizi sorun var: ABD'nin YPG'ye desteği, Fetullahçı Terör Örgütü'ne (FETÖ) göz yumması, S-400'ler, Halkbank davası, F-35'ten çıkarılma, CAATSA yaptırımları ve Doğu Akdeniz'de Yunanistan ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi lehine değişen politikalar gibi. Reagan'dan sonra Biden da soykırım kelimesini kullanarak ikili ilişkilere kalıcı bir zarar verdi. Kuşkusuz, ABD'nin yürütme erkinin bu açıklaması Türkiye'yi bağlamaz. Reddedilmiş ve yok hükmündedir. Ancak Amerikan vatandaşlarının ve sigorta şirketlerinin Türkiye Cumhuriyeti'ni ve kurumlarını hedef alan iddiaları mahkemelere taşınması hızlanabilir. Mahkemelerin bu davalarda tazminata karar vermesi durumunda ise Biden'ın sözde soykırımı tanımaya kalıcı bir soruna dönüşebilir. Tıpkı YPG ve FETÖ ihtilaflarında olduğu gibi.

Burhanettin **Duran**

bduran@setav.org

Cumhurbaşkanı Erdoğan, ABD Başkanı Joe Biden'in 19 15'te yaşanan olaylar için "soykırım" ifadesini kullanmasına tepki gösterdi. "ABD Başkanı Biden, bir asırdan daha uzun süre önce yaşanmış acı olaylarla ilgili mesnetsiz, haksız, hakikatlere aykırı ifadeler kullanmıştır" diyen Erdoğan, "Eğer 'soykırım' diyorsanız şöyle kendinizi, aynaya bakıp bir değerlendirmemiz lazım" ifadelerini kullandı. (Murat Kula/AA, 26 Nisan 2021)

Amerikan Karşıtlığı Yükselişte

Türk kamuoyu Biden'in kararını Azerbaycan'ın Dağlık Karabağ zaferine verilen desteğin misillemesi olarak değerlendirdi. Bu kararın zaten çok sayıda ihtilafın beslediği Amerikan karşıtlığını büyüteceği de açık. Terör örgütleri PKK-YPG ve FETÖ konularının yanı sıra "sözde soykırım" iddiası da Washington'un "yeni düşmanca tavrı" olarak görüldü. "ABD'nin düşmanlık yaptığı" hissiyatı giderek daha derinlere iniyor. Bosna katliamını durdurmak için rol alan Clinton'un olumlu algısı ile karşılaştığımızda son ABD başkanları Türk kamuoyunda oldukça kötü bir algıya sahip. Obama, süslü laflarıyla önce beğenilmiş, sonra Suriye politikasıyla (özellikle YPG'ye desteğiyle) ve 15 Temmuz'daki tavrıyla çok tepki çekmişti. "Model ortaklık" lafına rağmen müttefiklik ilişkisini en çok zayıflatan Obama oldu. 2013-2016 arasında Türkiye en türbülanslı yıllarını yaşadı. Fevri tarzına rağmen Donald Trump, Cumhurbaşkanı Erdoğan ile yürüttüğü lider diplomasisi sayesinde Obama'dan daha iyi performans gösterdi. Rahip Brunson hadisesi bir kenara bırakılırsa Suriye, S-400, Halkbank ve ekonomik iş birliği alanlarında iyileştirme yapmak istedi, kurumların direnci ile karşılaştı. Şimdi Biden, bu kararı ile kötü bir başlangıç yaptı. Siyasi görüş farkı gözetmeksizin bütün parti ve kesimler ABD'nin YPG, FETÖ ve 1915 olayları politikalarından ra-

Her sorunu Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı suçlamak için kullanmayı, muhalefet liderleri öylesine içselleştirdi ki, söylediklerinin milli kimliğimize ve ortak menfaatlerimizde verdikleri zararları önemsemiyorlar. O kadar ki, Kılıçdaroğlu sözde soykırım açıklamasının yapılacağı belli olunca 24 Nisan'dan bir-iki gün önce Biden'a seslenerek sağduyu çağrısında bulundu. Ancak açıklama yapıldıktan hemen sonra ise "suçlu Biden değil, Erdoğan" noktasına geldi.

hatsız. Elbette son dönemde neredeyse hiçbir milli güvenlik politikasında Türkiye'nin yanında yer almayan Halkların Demokratik Partisi (HDP) kendini yine dışarda tutuyor. İlk açıklamasında "Soykırım utancıyla yüzleşin" ifadesini kullanması ve daha sonra Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde (TBMM) alınan ortak kararın içinde yer almaması, HDP'nin marjinalliğinin ve milli kimliğe-menfaatlere karşıtlığının yeni bir göstergesi olarak kayıtlara geçti.

Ankara'nın Tavrı

Biden'in sözde "soykırım" açıklamasını Ankara "yok" hükmünde görüyor. En üst düzeyde yapılan ilk açıklamalar ışığında Ankara'nın duygusal davranmadığını söyleyebilirim. Kademeli, zamana yayılmış ve iyi hesaplanmış misillemeler değerlendiriliyor. Verilecek tepkilerin Türkiye'nin stratejik çıkarlarına da zarar vermeyecek ölçüde ve zamanlamada olmasına dikkat ediliyor. Askeri, ekonomik ve diğer iş birlikleri bu

çerçevede gözden geçiriliyor. Şu aşamada ikili ilişkilerde sert bir kopuş beklenmemeli. Net olan şu ki, Ankara ve Washington arasındaki ilişkiler müttefiklik düzleminin dışına çıkıyor. Hırsızlık, rekabet ve iş birliğini aynı anda götüren yeni bir denkleme oturuyor.

Nitekim Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan partisinin TBMM'deki toplantısında yaptığı açıklamada, 1915 olayları konusunda Türkiye'nin tezlerini bir kez daha dünyaya anlattı ve bu mesnetsiz açıklamaya tepki gösterdi. Erdoğan konuşmasında, "Biden, 24 Nisan'da yayımladığı mesajda, coğrafyamızda 1 asırdan daha uzun süre önce yaşanmış acı olaylarla ilgili mesnetsiz, haksız ve hakikatlere aykırı ifadeler kullanmıştır. Hiçbir tarihi ve hukuki temeli olmayan bu iddialar milletimizin her ferdi gibi bizi de üzmüştür" ifadelerine yer verdi. Cumhurbaşkanı Erdoğan konuşmasında tarihi olayların tarihçiler tarafından araştırılması gerektiğini tekrarladı ve Türkiye gibi diğer tarafların da arşivlerini açması gerektiğini belirtti. Erdoğan; "Ben belgelerle konuşuyorum. Sayın Biden gibi konuşmuyorum. Kendisi neye dayanarak konuşuyor bilmiyorum. Bizim elimizde tarihi belgeler var, biz buna göre konuşuyoruz. Biden'in elindeki belge nedir? Varsa bunu açabiliyorlar mı? Türk milletine soykırım yaftasını yapıştıramazsınız. Soykırım diyorsanız aynaya bakıp değerlendirmeniz lazım. İşte Karabağ bütün gerçeklerle ortada. Kızıldere meselesini hiç söylemiyorum." ifadeleriyle Türkiye'ye bu iftiraları atanların aynaya bakması gerektiğini söyledi.

Muhalefetin Kolaycılığı

Öte taraftan Türkiye'de muhalefet verilen tepkiyi yeterli bulmayarak genelde olduğu gibi "ezik siyaset" ve "telefonu yüzüne kapatamama acziyeti" polemiklerine girmiş durumda. Kılıçdaroğlu ve Akşener, Biden'a

söylediklerinin beş katını büyük bir iştahla iktidara yönelttiler. Asıl sorumluyu yine Türkiye'nin son dönemdeki dış politikası olarak ilan ettiler. Muhalefette Türkiye'nin milli meselelerinde dışarı yerine kendi ülkesini sert şekilde suçlamak bir hastalık haline geldi. Dış politikadaki her sorunu Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı suçlamak için kullanmayı muhalefet liderleri öylesine içselleştirdi ki, söylediklerinin milli kimliğimize ve ortak menfaatlerimize verdikleri zararı önemsemiyorlar. O kadar ki, Kılıçdaroğlu sözde soykırım açıklamasının yapılacağı belli olunca 24 Nisan'dan bir-iki gün önce Biden'a seslenerek sağduyu çağrısında bulundu. Ancak açıklama yapıldıktan hemen sonra ise "suçlu Biden değil, Erdoğan" noktasına geldi. İlk çağrısı, daha sonra iktidara yönelteceği suçlamaların ön hazırlığıydı sanki. Erdoğan'a en ağır cümleleri kuran Kılıçdaroğlu ve Akşener'in HDP'nin "soykırım suçuyla yüzleşin" açıklamasına sessizliği de gözden kaçırdı. Bu kurnazlıklar, sessiz kalmalar ve üst perdeden "neden bir şey yapmıyorsun" kışkırtmaları Erdoğan'ı duygusal tepki vermeye itmedi. İktidar, dış politika krizlerinde muhalefetin sorumsuz tavrını uzun süredir biliyor. Kılıçdaroğlu'na kalsaydı "YPG ülkemize tehdit değildi." Onun önerisine kulak verilse Afrin'e girilemezdi, Libya'da denkleme değiştiren askeri iş birliği yapılamazdı. Böylece Doğu Akdeniz'deki milli çıkarların korunması sağlanamazdı. O durumda da muhalefetin işi kolay: iktidar başarısız. Muhalefetin iktidarı dış politika krizlerinde "kaybet-kaybet denklemine çekme" hamlesi çok açık görünüyor. Son yıllardaki dış politika hamleleriyle elde edilen kazanımların tahkim edilmesi için normalleşme arayışına devam edilmeli. Bütün aktörlerin yeniden konumlandığı bir dönemde duygusalığa değil rasyonel, sabırlı ve uzun vadeli yaklaşıma ihtiyaç var.

Stratejik Önemimiz Azaldı mı?

"ABD Başkanı 40 yıldır söylenmeyen bir kelimeyi şimdi neden kullandı" sorusunun cevabı için çok şey söylenebilir. Joe Biden'ın, yardımcısı Harris'in ve Temsilciler Meclisi Başkanı Pelosi'nin sözde "soykırımı" tanıma için adanmışlık içerisinde olduğu ortada. Biden'ın "sözümü tutmazsam bana karakersiz derler" kaygısı taşıdığı anlaşılıyor. Dağlık Karabağ zaferinin ardından Ermeni lobisine ve Ermenistan'a destek çıkma güdüsü olduğu açık. 2013'ten bu yana bozulan ikili ilişkilerde çok sayıda gerilim var: FETÖ, YPG, Halkbank, S-400 ve diğerleri. Kuşkusuz bu gerilimler müttefiklik ilişkisinin içini boşalttı. Neden şimdi sorusunun bir cevabı da "ABD'nin Türkiye'yi artık eskisi gibi stratejik önemde görmemesi." Elbette, Soğuk Savaş'ın jeopolitik kamplarında değiliz. Son üç ABD başkanının ana ilgisi Pasifik-Hint bölgesine, Çin ile rekabete yöneldi. Ortadoğu ikincil hatta üçüncül konumda görülüyor. Ancak son yıllarda Türkiye'nin Avrupa-Kuzey Afrika-Doğu Akdeniz-Karadeniz-Ortadoğu denkleminde güçlenen bir aktör olduğu net. Suriye, Irak, Libya, Doğu Akdeniz, Dağlık Karabağ ve hatta Ukrayna krizlerinde Türkiye'nin aktif hamleleri ve stratejik değeri ortada. Biden yönetiminin yeni yayımladığı "ABD İstihbarat Topluluğu Yıllık Tehdit Değerlendirmesi" Rusya'nın Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da ABD aleyhine nüfuzunu artırmasına dikkat çekiyor. Olası nükleer anlaşma ile İran'ın bölgede güçlenme ihtimali Körfez ve İsrail'i Türkiye ile ilişkileri toparlamaya itiyor. Sorun, stratejik önemin azalması değil; Washington'ın Ankara ile çıkarlarını ortaklaştırma yerine tek taraflı dayatmaları tercih etmesi. Haziran'daki Erdoğan-Biden görüşmesi ile NATO bağlamında "yeni bir dönemin kapıları aralanmalı."

Dağlık Karabağ zaferinin ardından Ermeni lobisine ve Ermenistan'a destek çıkma güdüsü olduğu açık. 2013'ten bu yana bozulan ikili ilişkilerde çok sayıda gerilim var: FETÖ, YPG, Halkbank, S-400 ve diğerleri. Kuşkusuz bu gerilimler müttefiklik ilişkisinin içini boşalttı. Neden şimdi sorusunun bir cevabı da "ABD'nin Türkiye'yi artık eskisi gibi stratejik önemde görmemesi."